

N:o 22.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag, innefattande tillägg till förordningen den 14 april 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof, samt till lag om ändrad lydelse af 19 kap. 13, 14 och 21 §§ strafflagen; gifven Stockholms slott den 22 december 1899.

Under åberopande af bilagda i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll vill Kongl. Maj:t härmed, jemlikt § 87 regeringsformen, föreslå Riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag, innefattande tillägg till förordningen den 14 april 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof, samt till lag om ändrad lydelse af 19 kap. 13, 14 och 21 §§ strafflagen.

Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

L. Annerstedt.

Förslag

till

Lag,

*innefattande tillägg till förordningen den 14 april 1866 angående jords
eller lägenhets afstående för allmänt behof.*

Häri genom stadgas såsom tillägg till förordningen den 14 april 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof:

1 §.

Har Konungen, för någon ords förseende med belysning eller drifkraft eller för dylikt allmänt behof, pröfvat nödigt, att jord eller lägenhet, som tillhör enskild man, menighet eller inrättning, användes till utläggande af elektrisk ledning, skall hvad för ändamålet erfordras, emot ersättning för skadan, afstås eller upplåtas.

2 §.

Är vattenledning anlagd för någon ords förseende med dess behof af vatten och har, i följd af belägenheten, genom lofligt bruk af fast egendom, som tillhör enskild man, menighet eller inrättning, uppstått fara för vattenledningens förorenande, eger Konungen föreskrifva sådana förändringar i egendomens bruk, som prövas erforderliga till farans undanrödjande; dock njute den, som deraf lider men, ersättning såsom för intrång i nyttjanderätten.

Vill egaren, hellre än att tåla föreskrifven förändring, hvarom i denna § förmäles, afstå hela egendomen eller sådan del deraf, som föreskriften angår, skall den egendom lösas.

3 §.

I fall, som i denna lag afses, skola de angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof gifna föreskrifter ega motsvarande tillämpning.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1901.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse af 19 kap. 13, 14 och 21 §§ strafflagen.

Härigenom förordnas, att 19 kap. 13, 14 och 21 §§ strafflagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

13 §.

Hvar som uppsåtligen förstörer eller skadar statens elektriska ledning för belysning, för uppvärmning eller för öfverföring af drifkraft, statens telegraf- eller telefoninrättning eller någon ledningens eller inrättningens beståndsdel eller tillhörighet, eller dermed vidtager åtgärder, hvarigenom fara för människor eller egendom uppkommer eller ledningens eller inrättningens begagnande hindras eller störes; dömes till fängelse i högst sex månader eller straffarbete i högst två år. Var skadan ringa och kom ej deraf fara för människor eller egendom eller hinder i ledningens eller inrättningens begagnande; må till böter dömas.

14 §.

Hvad i 11, 12 och 13 §§ om statens kanal- eller slussverk, annan sådan vattenbyggnad, jernväg, elektrisk ledning för belysning, för uppvärmning eller för öfverföring af drifkraft, telegraf- eller telefoninrättning är stadgadt, må ock å dylik, af enskilde personer, menigheter eller bolag inrättad anläggning tillämpas, om Konungen förordnat, att sådan anläggning skall lika skydd, som statens, njuta.

21 §.

Den, som uppsåtligen, genom vårdslöshet, oförsigtighet eller försummelse, är vållande till eldskada å annans egendom eller till förödelse derå efter ty i 6 § sägs, eller till skeppsbrott, eller till sådan skada eller öfversvämning, som i 11 § nämnd är, eller dertill att fara uppstått för begagnande af verk, byggnad eller anläggning, som i sist sagda § omförmäles, straffes med fängelse i högst sex månader eller böter.

Är någon, på sätt nu sagdt är, vållande till skada å fyr- eller känningsbåk eller annat sådant tecken, som i 10 § nämndt är; straffes med böter. För dylikt vållande till skada, hinder, uppehåll eller fara, som i 12 eller 13 § omförmäles, eller till skada, som i 15 § sägs, vare bot högst tvåhundra riksdaler.

Hvad i denna § om statens kanal- eller slussverk, annan sådan vattenbyggnad, jernväg, elektrisk ledning för belysning, för uppvärmning eller för öfverföring af drifkraft, telegraf- eller telefoninrättning är stadgadt, må ock å dylik, af enskilde personer, menigheter eller bolag inrättad anläggning tillämpas, om Konungen förordnat, att sådan anläggning skall lika skydd, som statens, njuta.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1901.

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott fredagen den 22 september 1899

i närvaro af:

Hans excellens herr statsministern **BOSTRÖM**,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve **DOUGLAS**,
Statsråden: herr friherre **ÅKERHIELM**,
                  WIKBLAD,
                  friherre **RAPPE**,
                  ANNERSTEDT,
                  VON KRUSENSTJERNA,
                  grefve **WACHTMEISTER**,
                  CLAËSON,
                  DYRSSEN.

Efter gemensam beredning med chefen för civildepartementet anmälde chefen för justitiedepartementet statsrådet Annerstedt i underdånighet:

dels Riksdagens underdåniga skrifvelse den 13 maj 1896, deri Riksdagen, med anledning af enskild motionärs framställning, anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, huruvida och i sådant fall under hvilka vilkor och inskränkningar det kunde anses lämpligt och nyttigt, att den, som vill anlägga elektrisk ledning för belysning eller kraftöfverföring, må berättigas att, äfven der godvillig uppgörelse icke kan träffas, ej mindre draga sådan ledning öfver annans område, än äfven erhålla säkerhet för ledningens ostörda framtida begagnande, samt, derest

utredningen skulle dertill föranleda, för Riksdagen framlägga förslag till sådana lagbestämmelser, som för ändamålet funnes erforderliga;

dels Stockholms stadsfullmäktiges med öfverståthållareembetets underdåniga skrifvelse den 24 april 1896 öfverlemnade underdåniga anhållan, att Kongl. Maj:t behagade vidtaga åtgärder i syfte att få i expropriationslagen införd bestämmelse derom, att jordegare skall afstå mark eller tåla inskränkning i eganderätten med hänsyn till skyddande mot förorening af vatten i vattenledning;

öfver hvilka framställningar Kongl. Maj:ts samtliga befallningshafvande, efter särskilda nådiga remisser, afgifvit underdåniga utlåtanden.

I sammanhang härmed anmälde föredragande departementschefen vidare,

att — sedan på grund af Kongl. Maj:ts nådiga bemyndigande vissa sakkunniga personer förordnats att biträda vid utarbetande inom finansdepartementet af bestämmelser rörande villkoren för anläggning och begagnande af elektriska ljus- och kraftledningar — de sålunda tillkallade i en till chefen för finansdepartementet stäld skrifvelse, hvilken blifvit till justitiedepartementet öfverlemnad, framhållit behovet af vissa till civillag hänförliga föreskrifter angående koncessionstvång, expropriationsrätt och fridlysning med afseende på dylika elektriska ledningar.

Efter att hafva redogjort för handlingarnes innehåll yttrade föredragande departementschefen:

»I Riksdagens förevarande skrifvelse åberopas hufvudsakligen, att lagstiftningen icke kunde undgå att taga hänsyn till den storartade utveckling af industrien, hvilken borde väntas blifva följd, derest möjlighet bereddades att med elektricitetens tillhjälp draga fördel af vårt lands väldiga naturkrafter, samt att, äfven om inskränkningar i eganderätten icke borde af lagen påbjudas för tillgodoseende af rent enskilda intressen, omförmälda industriella utveckling vore af den vikt för det allmänna, att rätt till expropriation för elektrisk ledning borde kunna, efter Konungens pröfning i hvarje särskildt fall, medgifvas, när fråga vore om en visserligen närmast i enskildt intresse företagen, men dock jemväl från det allmännas synpunkt betydelsefull anläggning. Väsentligen enahanda uppfattning har äfven uttalats såväl i flertalet af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes öfver Riksdagens framställning afgifna utlåtanden som ock i förberörda af sakkunnige ingifna skrifvelse.

Obestridligt lärer ock vara, att, särskildt med hänsyn till vårt lands rikedom på vattenkraft, som lämpligen kan användas för elektrotekniska ändamål, det är af stor vikt att underlätta framdragandet af

elektriska ledningar för belysning, kraftöfverföring eller dylikt. Jag kan derföre icke tveka att, så vidt är förenligt med den redan af lagkomitén angifna grunden för expropriationsrätten — det allmännas behof — förorda en utsträckning af denna rätt, så att mark må kunna äfven för ifrågavarande ändamål tvångsvis tagas i anspråk. Att införa större inskränkningar i eganderätten, än som kunna anses stå tillsammans med nämnda grund, hvarå ock hittillsvarande expropriationslagstiftning hvilat, synes deremot icke vara tillrådligt. Fortfarande bör således fasthållas, att endast, för så vidt det allmännas behof kräfver, expropriation kan genomföras, samt att jordegare följaktligen icke kan förpligtas att afstå eller upplåta mark annat än i den mån sådant pröfvas erforderligt för ett speciellt ändamål af allmännyttig beskaffenhet. Expropriationsrätt kan alltså icke medgifvas för utförande af enskilda företag, hvilka äro af betydelse för orten eller för landet i dess helhet allenast medelbart och på samma sätt som hvarje annan gagnelig verksamhet. En lagstiftning, som uppgåfve denna ståndpunkt, skulle uppenbarligen i sina konsekvenser medföra stor osäkerhet i eganderätten. Med samma skäl, hvarmed expropriation begäres i fråga om mark för utläggning af elektriska ledningar, hvilka allenast äro afsedda att underlätta bedrifvandet af en större fabrik eller dylikt, skulle nemligen i motsvarande syfte kunna påfordras afstående af vattenfall eller af tomtplats. På de områden, der redan af gällande lagstiftning undantagsvis en skyldighet att i enskildt intresse afstå eller upplåta mark är erkänd, grundar sig denna skyldighet antingen, såsom i grufrätten, på egendomliga historiska förhållanden eller, såsom i vattenrätten, på den naturliga intressegemenskap, som inom ett grannelag är rådande.

Jemväl till vinnande af det i Stockholms stadsfullmäktiges förberörda framställning angifna syfte torde, på sätt af åtskilliga bland de deröfver hörda myndigheterna blifvit förordadt, expropriationsrätten lämpligen kunna i någon mån utsträckas. Särskildt i sådana fall, då för vattenledning inom en kommun vatten hemtas från en annan kommuns område, synas nemligen nu gällande föreskrifter, hvilka hufvudsakligen återfinnas i helsovårdsstadgan, icke bereda tillräcklig trygghet emot vattnets förorenande och deraf härflytande faror och olägenheter. Det bör dock icke ifrågakomma, att för vattenlednings skyddande egendom kan tvångsvis lösas under annan förutsättning, än att fara för vattenledningens förorenande redan uppstått i följd af det sätt, hvarpå egendomen brukas, och att tillika egaren hellre afstår egendomen än underkastar sig de förändringar i bruket, hvilka till farans undanröd-

jande blifvit af Konungen föreskrifna. En vidsträcktare rätt att lösa egendom skulle tydligtvis medföra en obehörig inskränkning af eganderätten samt i enskilda fall lätteligen kunna föranleda misstanke, att lösningsrätten i sjelfva verket utöfvades för annat ändamål än vattenledningens skyddande. Deremot torde icke finnas tillräcklig anledning att med afseende å denna art af expropriation göra åtskilnad mellan mark och annan fast egendom.

Särskilda bestämmelser till beredande af trygghet för det framtida beståndet af en genom expropriation förvärfvad rättighet torde i de nu behandlade fallen icke vara mera erforderliga än i fråga om expropriation för telegrafledning och dylikt.

Såväl i förberörda af sakkunnige ingifna skrifvelse som i vissa af de öfver Riksdagens förut omförmälda framställning afgifna utlåtandena har framhållits, att det särskilda straffrättsliga skydd, hvarunder telegrafer och telefoner enligt 19 kap. strafflagen redan äro ställda, borde utsträckas till elektriska ledningar för belysning, kraftöfverföring eller dylikt. En åtgärd i denna riktning torde vara så mycket mera af behovet påkallad, som ett obehörigt förfarande med sistnämnda ledningar icke blott kan förorsaka högst betydliga olägenheter för dem, som begagna sig af desamma, utan äfven är af beskaffenhet att medföra vida större våda för allmänhetens säkerhet till person och egendom, än som är förenad med åverkan å telegraf eller telefon. Då, på sätt af de sakkunnige vitsordats, faran för skadegörelse å ledning för belysning, kraftöfverföring eller dylikt kan i väsentlig mån minskas genom lämpliga anordningar, torde någon skärpning af straffet för sådan åverkan, utöfver hvad som för skadegörelse å telegraf eller telefon gäller, icke vara erforderlig.

Hvad de sakkunnige andragit i fråga om införande af koncessions tvång med afseende på anläggning af vissa elektriska ledningar täcktes Eders Kongl. Maj:t tillåta mig att göra till föremål för särskild underdånig framställning.»

Sedan föredragande departementschefen härefter uppläst särskilda, i enlighet med de af honom angifna grunder upprättade förslag till lag, innefattande tillägg till förordningen den 14 april 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof, och till lag om ändrad lydelse af 19 kap. 13, 14 och 21 §§ strafflagen, hvilka förslag under litt.

finnas bilagda detta protokoll, hemstälde han i underdånighet, att högsta domstolens utlåtande öfver desamma måtte, för det ändamål § 87 regeringsformen omförmäler, genom note ur protokollet inhemtas.

Kongl. Maj:ts Nåd. Proposition N:o 22.

Till denna af statsrådets öfrige ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen i nåder lemna bifall.

Ex protocollo
J. J. G. De Geer.

Bil. litt.

Förslag

till

Lag,

*innefattande tillägg till förordningen den 14 april 1866 angående jords
eller lägenhets afstående för allmänt behof.*

Härigenom stadgas såsom tillägg till förordningen den 14 april 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof:

1 §.

Har Konungen, för någon orts förseende med belysning eller drifkraft eller för dylikt allmänt behof, pröfvat nödigt, att mark, som tillhör enskild man, menighet eller inrättning, användes till utläggande af elektrisk ledning, skall den mark, emot ersättning för skadan, afstås eller upplåtas.

2 §.

Är vattenledning anlagd för någon orts förseende med dess behof af vatten och har, i följd af belägenheten, genom lofligt bruk af fast egendom, som tillhör enskild man, menighet eller inrättning, uppstått fara för vattenledningens förorenande, eger Konungen föreskrifva sådana förändringar i egendomens bruk, som pröfvas erforderliga till farans undanrödjande; dock njute den, som deraf lider men, ersättning såsom för intrång i nyttjanderätten.

Vill egaren, hellre än att tåla föreskrifven förändring, hvarom i denna § förmäles, afstå hela egendomen eller sådan del deraf, som föreskriften angår, skall den egendom lösas.

3 §.

I fall, som i denna lag afses, skola de angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof gifna föreskrifter ega motsvarande tillämpning.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 19.....

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse af 19 kap. 13, 14 och 21 §§ strafflagen.

Häri genom förordnas, att 19 kap. 13, 14 och 21 §§ strafflagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

13 §.

Hvar som uppsåtligen förstörer eller skadar statens elektriska ledning för belysning, för öfverföring af drifkraft eller för dermed jemförligt ändamål, statens telegraf- eller telefoninrättning eller någon ledningens eller inrättningens beståndsdel eller tillhörighet, eller dermed vidtager åtgärder, hvarigenom fara för människor eller egendom uppkommer eller ledningens eller inrättningens begagnande hindras eller störes; dömes till fängelse i högst sex månader eller straffarbete i högst två år. Var skadan ringa och kom ej deraf fara för människor eller egendom eller hinder i ledningens eller inrättningens begagnande; må till böter dömas.

14 §.

Hvad i 11, 12 och 13 §§ om statens kanal- eller slussverk, annan sådan vattenbyggnad, jernväg, elektrisk ledning för belysning, för öfverföring af drifkraft eller för dermed jemförligt ändamål, telegraf- eller telefoninrättning är stadgad, må ock å dylik, af enskilde personer, menigheter eller bolag inrättad anläggning tillämpas, om Konungen förordnat, att sådan anläggning skall lika skydd, som statens, njuta.

21 §.

Den, som ouppsåtligen, genom vårdslöshet, oförsigtighet eller försummelse, är vållande till eldskada å annans egendom eller till förödelse derå efter ty i 6 § sägs, eller till skeppsbrott, eller till sådan skada eller öfversvämning, som i 11 § nämnd är, eller dertill att fara uppstått för begagnande af verk, byggnad eller anläggning, som i sist sagda § omförmäles, straffes med fängelse i högst sex månader eller böter.

Är någon, på sätt nu sagdt är, vållande till skada å fyr- eller känningsbåk eller annat sådant tecken, som i 10 § nämndt är; straffes med böter. För dylikt vållande till skada, hinder, uppehåll eller fara, som i 12 eller 13 § omförmäles, eller till skada, som i 15 § sägs, vare bot högst tvåhundra riksdaler.

Hvad i denna § om statens kanal- eller slussverk, annan sådan vattenbyggnad, jernväg, elektrisk ledning för belysning, för öfverföring af drifkraft eller för dermed jemförligt ändamål, telegraf- eller telefoninrättning är stadgadt, må ock å dylik, af enskilde personer, menigheter eller bolag inrättad anläggning tillämpas, om Konungen förordnat, att sådan anläggning skall lika skydd, som statens, njuta.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 19.....

---

*Utdrag af protokollet öfver ett lagärende, hållet uti Kongl. Maj:ts
högsta domstol torsdagen den 12 oktober 1899.*

Tredje rummet.

Närvarande:

Justitieråden: HERSLOW,
NORBERG,
BOHMAN,
WESTRING,
GREFBERG.

T. f. byråchefen för lagärenden revisionssekreteraren Hammar-skjöld fortsatte och avslutade under högsta domstolens sammanträde denna dag föredragningen af de till högsta domstolen för afgifvande af utlåtande öfverlemnade, i protokollet för den 11 innevarande månad omförmälda förslag till lag, innefattande tillägg till förordningen den 14 april 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof, och till lag om ändrad lydelse af 19 kap. 13, 14 och 21 §§ strafflagen.

I fråga om förstnämnda lagförslag förenade sig *högsta domstolens ledamöter* om följande yttrande:

»I 1 § af lagförslaget betecknas föremålet för expropriation med ordet »mark», medan i förordningen om expropriation den 14 april 1866 användes uttrycket »jord eller lägenhet». Antagligen har med den sålunda valda förändrade beteckningen allenast åsyftats att förebygga den tolkning, att man skulle kunna, utan inlösande af grunden, tvångsvis förvärfva rätt att å annans byggnad anbringa elektrisk ledning af ifrågavarande slag. En sådan tolkning skulle dock i allt fall näppeligen varit att befara. Vid sådant förhållande och då enligt vanligt språkbruk under mark icke innefattas sjöar och vattendrag,

hvilka emellertid uppenbarligen böra kunna tagas i anspråk för elektriska ledningars framdragande, torde omförmälda afvikelse från expropriationsförordningens uttryckssätt icke vara erforderlig eller lämplig».

Beträffande förslaget till lag om ändrad lydelse af 19 kap. 13, 14 och 21 §§ strafflagen anmärkte *högsta domstolen*, att de föreslagna ändrade bestämmelserna, i hvad desamma afsåge elektriska ledningar för något med belysning eller öfverföring af drifkraft jemförligt ändamål, saknade den för straffbud nödiga bestämdhet, och att förty, i den mån behof af särskildt straffrättsligt skydd för sådana ledningar förefunnes, uttryckligen borde angifvas, å hvilka slag af ledningar bestämmelserna skulle ega tillämpning.

Ex protocollo
Axel Dandenell.

---

*Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott fredagen den 22 december 1899*

i närvaro af:

Hans excellens herr statsministern **BOSTRÖM,**

Statsråden: **WIKBLAD,**
ANNERSTEDT,
herr **VON KRUSENSTJERNA,**
grefve **WACHTMEISTER,**
CLAËSON,
DYRSSEN,
CRUSEBJÖRN,
RESTADIUS,

Justitieråden: **HERSLOW,**
BOHMAN.

Efter gemensam beredning med chefen för civildepartementet anmälde chefen för justitiedepartementet statsrådet Annerstedt i underdånighet:

Högsta domstolens genom note ur protokollet öfver justitiedepartementsärenden för den 22 sistlidne september inhemtade yttrande öfver de vid samma protokoll fogade förslag till lag, innefattande tillägg till förordningen den 14 april 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof, och till lag om ändrad lydelse af 19 kap. 13, 14 och 21 §§ strafflagen.

Efter att hafva redogjort för utlåtandets innehåll hemställde föredraganden, att förslagen med de jemkningar, som af högsta domstolens

erinringar föranleddes, måtte, jemlikt § 87 regeringsformen, genom nådig proposition för Riksdagen till antagande framläggas.

Med bifall till denna af statsrådets öfrige ledamöter biträdda hemställen täcktes Hans Maj:t Konungen i nåder förordna, att till Riksdagen skulle aflåtas nådig proposition i ämnet, af den lydelse bilagan litt. — vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo

Aug. von Hartmansdorff.